

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	11
II. Az űrtávközlés hajnala	15
BARTOLITS ISTVÁN	
1. Bevezető	15
2. Az első mesterséges hold: a Szputnyik-1	18
3. Az első távközlési műhold: a SCORE	23
4. Az első transzatlanti műhold: a Telstar-1	26
5. Az első geostacionárius pályán működő kereskedelmi műhold: az Early Bird	30
III. A műholdas rendszerek műszaki háttere	33
CSUDAI ANDRÁS – BÁLINT IRÉN – VÁRI PÉTER	
1. Műholdpályák	34
1.1. Műholdpályák jellemzői	35
1.1.1. A pálya alakja és paraméterei	35
1.1.2. Az űreszközök sebessége, energiája	38
1.1.3. Keringési idő	42
1.1.4. A tényleges pálya	43
1.1.5. A műhold működését befolyásoló tényezők	44
1.2. Pályatípusok	47
1.2.1. Alacsony Föld körüli pálya (LEO)	49
1.2.2. Közepes Föld körüli pálya (MEO)	51
1.2.3. Geoszinkronpálya (GEO)	52
1.2.4. Magas elliptikus Föld körüli pálya (HEO)	54
1.2.5. Egyéb pályák	55

2. Műholdas hálózatok és rendszerek főbb elemei	57
2.1. Űrszegmens	59
2.1.1. Helyzetstabilizáció	60
2.1.2. Pályastabilizáció	61
2.1.3. Fizikai felépítés, szerkezet	62
2.1.4. Energiaellátás	62
2.1.5. Hőszabályozás	63
2.1.6. Követés, telemetria, parancsadás és monitoring	64
2.1.7. Transzponder	65
2.1.8. Műholdantennák	66
2.2. Földi szegmens	67
2.2.1. Földi állomás antennák	69
2.2.2. Kis zajú erősítő (LNA)	72
2.2.3. Nagy teljesítményű erősítő (HPA)	73
2.2.4. Egyéb berendezések	74
2.2.5. A hub földi állomás VSAT-rendszer esetén	74
2.3. Műholdas hálózatok topológiája	75
2.4. Műholdas összeköttetések	77

IV. Gazdálkodás a korlátos erőforrásokkal 85

BÁLINT IRÉN, BARTOLITS ISTVÁN, BERCZ PÉTER,
 CZUPRÁK ERNŐ, CSUDAI ANDRÁS, DERKA ISTVÁN, FARKAS ZOLTÁN,
 JÁNOSIK ANDRÁS, VÁRI PÉTER, VERIK JÁNOS

1. Pályapozíció	86
2. Rádióspektrum	87
2.1. Hullámterjedési jellemzők	88
2.2. A rádióspektrum használatának szabályozása	92
2.2.1. Nemzetközi spektrumgazdálkodás	93
2.2.2. Nemzeti spektrumgazdálkodás	97
2.3. Űrtávközléshez kapcsolódó szolgálatok és felhasználások	101
2.4. Űrtávközlésre használt frekvenciasávok	115
2.5. A spektrumgazdálkodás kihívásai	117
3. Az űrtávközlés nemzetközi frekvenciakoordinációja	120
3.1. Bevezetés	120
3.1.1. A tárgyról	120
3.1.2. A szereplőkről	120
3.1.3. A feladatról	122

3.1.4. A hogyanról	123
3.1.5. A műholdas hálózatok műszaki adatai a nemzetközi koordinációban	128
3.2. Nemzetközi műholdas eljárások, feladatok	133
3.2.1. Nem kötelező koordinációjú bejegyeztetési eljárás	133
3.2.2. Kötelező koordinációjú bejegyeztetési eljárás	135
3.2.3. BSS Terv bejegyeztetési eljárásai	138
3.2.4. FSS Terv bejegyeztetési eljárása	141
3.2.5. Földi állomások bejegyeztetési eljárása	144
3.2.6. A műholdas rendszerek bejegyeztetési eljárásaival kapcsolatos egyéb eljárások	145
3.2.7. Részvétel a nemzetközi dokumentumok kidolgozásában, WRC-ken, két- vagy többoldalú értekezleteken	148
3.2.8. Műhold élettartama alatt végzendő koordinációs/engedélyezési feladatok	148
3.3. Nemzetközi háttértámogatás	149
3.3.1. ITU-szoftverek, adatbázisok	149
3.3.2. Az ITU-RB internetes felületek (e-Submission, e-Communications).	155
3.3.3. ITU-R ajánlások, jelentések, kézikönyvek	159
4. Fejlődési irányok	159
4.1. A műholdas kommunikáció fejlődésének meghatározó hajtóerői	160
4.1.1. A kis méretű műholdak előretörése	160
4.1.2. Az alacsonypályás műholdak korszaka	160
4.1.3. Az újrafelhasználható hordozók és egyéb elemek	161
4.1.4. A földi és műholdas hálózatok együttműködési igénye	161
4.1.5. Az IoT eszközök általánossá válása	161
4.1.6. A klímaváltozás következményeit megfigyelő rendszerek	162
4.2. LEO műholdseregek	162
4.2.1. A LEO műholdseregek architektúrája	164
4.2.2. A Starlink-projekt	165
4.2.3. A OneWeb rendszere	169
4.2.4. A Telesat rendszere	171
4.2.5. A Kuiper-projekt	172
4.2.6. A Hongyun (felhőszivárvány) projekt	173
4.2.7. A Hongyan (nyári lúd) projekt	174
4.2.8. Boeing	175
4.2.9. Az alapvető jellemzők összehasonlítása	175

4.3. Az 5G hálózatok és a műholdas rendszerek együttműködése	177
4.3.1. Az 5G hálózatokkal szemben támasztott igények	177
4.3.2. A műholdas rendszerek szerepe az 5G ökoszisztémában	181
4.3.3. A műholdas hálózatok és az 5G hálózatok szabványos együttműködése	183
4.3.4. Műholdas alkalmazási területek az 5G ökoszisztémában	184
4.3.5. A műholdas rendszerek beilleszkedése az 5G hálózati rendszertechnikába	189
4.4. A földi és műholdas rendszerek integrációja	190
4.4.1. Az ITU FN 2030 munkacsoport előrejelzései a földi és műholdas rendszerek integrációjára	192
4.4.2. Egy másik elképzelés: az STIN-rendszer	195
5. Mérési tevékenység a műholdak esetén	197
5.1. Előzmények, a műholdas alállomás kialakítása	197
5.1.1. Európai visszatekintés	197
5.1.2. A hatósági műholdas mérések kezdete	198
5.2. A mérőrendszer ismertetése	201
5.2.1. Mérési feladatok	202
5.2.2. A mérőrendszer főbb komponensei és funkciói	202
5.2.3. Vizsgálati típusok	203
5.2.4. Mérési üzemmódok	204
5.2.5. Mérőfunkciók és monitorozott paraméterek	204
5.2.6. Vételi paraméterek és adattartalom változáskövetés	216
5.2.7. Kimutatások, statisztikák, jegyzőkönyv készítése	216
5.2.8. Publikáció	217
5.3. A győri kihelyezett mérőállomás	220
5.3.1. Előzmények	220
5.3.2. A mérőállomás főbb komponensei és funkciói	221
5.4. Távoli jövő	225

V. Az űrtávközlés jogi vonatkozásai 229

DACZI DIÁNA – PADOS LÁSZLÓ

1. Az ITU szerepe az űrtávközlésben, a nemzetközi és a hazai szabályozás változása a technológiai fejlődés következtében	229
1.1. A Nemzetközi Távközlési Egyesület	229
1.1.1. A Nemzetközi Távközlési Egyesület küldetése, céljai, fókuszterületei	230
1.1.2. Az ITU felépítése	233

1.2. A frekvenciagazdálkodás fejlődésének mérföldkövei	238
1.2.1. A hazai frekvenciagazdálkodási szervezet kialakulása	239
1.2.2. A hazai frekvenciagazdálkodási szabályozás kialakulása	241
1.3. A műholdas szolgáltatások nemzetközi szabályozásának alapjai	243
1.3.1. Az űrtávközlés szabályozásának kezdetei	246
1.3.2. A műholdas távközlés fejlődési tendenciái	252
1.3.3. Összegzés	262
2. Műholdas távközlési szervezetek	262
2.1. A Nemzetközi Műholdas Távközlési Szervezet (ITSO)	263
2.1.1. A szervezet múltja	263
2.1.2. A privatizáció	264
2.1.3. A szervezet felépítése	265
2.1.4. A szervezet most	266
2.2. Nemzetközi Mobil Műholdas Szervezet (IMSO)	267
2.2.1. A szervezet múltja	267
2.2.2. A privatizáció	268
2.2.3. A szervezet felépítése	269
2.3. Nemzetközi Űrtávközlési Rendszer és Szervezet (Interszputnyik)	270
2.3.1. A szervezet múltja	270
2.3.2. A szervezet felépítése	271
2.3.3. A szervezet most	272
2.4. EUTELSAT IGO	273
2.4.1. A szervezet múltja	273
2.4.2. A privatizáció	274
2.4.3. A szervezet felépítése	274
2.5. Az Arab Űrtávközlési Szervezet (Arabsat)	275
3. A világűrjog űrtávközlési szemmel	275
3.1. A nemzetközi űrjog	277
3.2. A nemzetközi űrjog forrásai	277
3.3. Az űrtávközlés és a nemzetközi űrjog rendelkezései	279
3.3.1. A szabad használat	279
3.3.2. Foglалás tilalma	279
3.3.3. Békés célok	280
3.3.4. Az űrtávközlésért való nemzetközi felelősség	280
3.3.5. A műholdak nyilvántartása	281
3.3.6. Az ENSZ főtitkárának tájékoztatása	281
3.3.7. Joghatóság és a műholdak ellenőrzése	282
3.3.8. A műholdak tulajdonjoga	282
3.3.9. Műholdak visszatérése	283
3.3.10. A kártérítési felelősség a nemzetközi űrjog szerint	283

3.4. Az űrtávközlés és a műsorszolgáltatás elvei	285
3.5. Összegzés	286

VI. Szemelvények az űrhadviselés múltjából és jelenéből 289

BALOGH JÁNOS – DRILLA ATTILA – KÁRÁNDI ZSOLT – ORBÁN JÓZSEF

1. Bevezetés	289
2. Az új hadszíntér elfoglalásának első lépései	291
3. Űrhadviselési stratégiák	292
3.1. A hidegháborús űrverseny	292
3.2. A Szovjetunió és Oroszország katonai űrstratégiája	292
3.3. Az Egyesült Államok katonai űrstratégiája	294
3.4. A NATO űrhadviselési stratégiájának áttekintése	298
3.5. Távol-Kelet	300
3.5.1. Kína katonai űrjelenlétének fejlődése	300
3.5.2. India	302
3.6. Izrael	303
4. Magyarország részvétele a műholdak katonai alkalmazásában	304
5. Az űrhadviselés rádiófrekvenciás eszköztára	306
5.1. Kommunikáció	307
5.2. Navigáció	308
5.3. Az űrfelderítés	308
6. Összegzés	312